

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า ๖) การพัฒนาคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใดหรือจัดโดยใครล้วนเป็นเรื่องของการสร้างคนให้มีกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาสูงขึ้น ทำให้เกิดพลังสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และส่งผลต่อความเข้มแข็งของประเทศไทยโดยรวม (ถวิล มาตรการเยี่ยม, 2544, หน้า 12) การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารการศึกษาครั้งสำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างการบริหาร งานของสถานศึกษาและหลักสูตรการศึกษา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ มาตรา 4 วรรคสอง บัญญัติว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา มาตรา 4 วรรคสี่ บัญญัติว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 27 บัญญัติว่า ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศาตินอกจากนี้ มาตรา 39 ยังกำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ค)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้

ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 3)

การเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงานและหลักสูตรการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การบริหารสถานศึกษามีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม โดยสถานศึกษาจะมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาคด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับบทบาทหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานบริหารการศึกษาในรูปแบบใหม่ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปฏิรูปการศึกษาระดับสถานศึกษา งานวิจัยหลายเรื่องได้ระบุตรงกันว่า ผู้บริหารที่เอาใจใส่ต่องานวิชาการ ทุ่มเทให้กับงานพัฒนาการเรียนการสอน มีคุณธรรม และมีภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี บุคลากรได้รับการพัฒนา และมีขวัญกำลังใจในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ก, คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับบาร์ธ (Barth, 1990, p. 64) ที่ได้กล่าวว่า “ผู้บริหาร โรงเรียน คือ กุญแจสำคัญของโรงเรียนที่ดี เพราะคุณภาพของโปรแกรมการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนคือ เหตุผลสำคัญที่ทำให้ครูพัฒนาหรือหยุดชะงักกับงานที่ทำ ผู้บริหารโรงเรียนคือปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สุดในการกำหนดบรรยากาศโรงเรียน ถ้าคุณแสดง โรงเรียนที่ดีให้ผมดูได้ ผมก็จะแสดงผู้บริหารโรงเรียนที่ดีให้คุณดูได้เช่นกัน (Show me a good school and I'll show you a good principal.)” นอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นตัวแปรสำคัญในสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารเป็นคนไม่เอาจริง ไม่ตั้งใจในการบริหาร ไม่มีทักษะการบริหาร ไม่เป็นระบบ ขาดศีลธรรม องค์การจะไปสู่ความเป็นเลิศไม่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 1)

จากการที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่าง ๆ มีอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป จัดทำสาระของหลักสูตรและประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนในระดับการเรียนการสอน การตัดสินใจ - ตกลงและการอนุมัติการสำเร็จการศึกษา ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทั่วประเทศ จะใช้หลักสูตรเดียวกันของกระทรวงศึกษาธิการ แต่จะมีความหลากหลายในทางปฏิบัติในเรื่องรูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและการประเมินผลที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาต่าง ๆ ภายในภูมิภาคเดียวกันและ

ต่างภูมิภาค เพื่อเป็นการควบคุมและรักษาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวมีอยู่ 2 หน่วยงาน คือ 1) สำนักทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และ 2) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) และจากการประเมินผลด้านคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานดังกล่าว ได้แก่ สำนักทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ทำการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนทั่วประเทศในทุกสังกัด พบว่า วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.74 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.87 วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.17 และวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.51 (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2550 ก) และในปีการศึกษา 2550 สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้ทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในทุกสังกัดทั่วประเทศ พบว่า วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 36.58 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.55 วิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.57 และวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.67 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2551 จ, หน้า 3) ซึ่งผลจากการประเมินคุณภาพของการศึกษาในระดับชาติของทั้ง 2 หน่วยงานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ

นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาดังแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยที่อยู่ภายนอกโรงเรียนและปัจจัยที่อยู่ภายในโรงเรียน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 โคลแมน (Coleman, 1966 cited in McGuigan, 2005, p. 1) ได้ทำการวิจัยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันสูงมาก ซึ่งโคลแมนได้สรุปในรายงานวิจัยว่า “ผลของปัจจัยด้านโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นส่วนน้อย” ซึ่งตรงกันข้ามกับความแตกต่างของภูมิหลังด้านครอบครัวระหว่างชุมชน (Coleman, 1966, p. 297 cited in McGuigan, 2005, p. 1) ซึ่งสอดคล้องกับนักวิจัยหลายคนที่ยืนยันว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (Jencks, Smith, Acland, & Banc, 1972 cited in McGuigan, 2005, p. 1) อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยในยุคต่อ ๆ มาจำนวนมากได้ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ดีกว่า และการวิเคราะห์เชิงปริมาณซึ่งใช้เทคนิคที่ซับซ้อนกว่าของโคลแมน และได้ข้อค้นพบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในขณะที่ปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมยังคงมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของโรงเรียนนั้นก็มีความสำคัญมากกว่าที่โคลแมนและคณะค้นพบซึ่งปัจจัยดังกล่าวคือ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียน

เอ็ดมอนด์ (Edmond, 1979) เป็นนักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง โรงเรียนที่มีประสิทธิผล คนแรกที่ได้เสนอหลักฐานว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนนอกเหนือจากสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เขาพบว่า คุณลักษณะของ โรงเรียน 5 ประการ สามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นและสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนได้ ซึ่งคุณลักษณะของโรงเรียน 5 ประการนี้คือ 1) ภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งของผู้บริหาร โรงเรียน 2) ความคาดหวังที่สูงเกี่ยวกับนักเรียน 3) การมุ่งเน้นทางด้านทักษะพื้นฐานของนักเรียน 4) บรรยากาศโรงเรียนที่มีความเป็นระเบียบ และ 5) การประเมินผลนักเรียนจำนวนบ่อยครั้ง นอกจากนี้ นักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนจำนวนหลายคนก็ได้สนับสนุนข้อค้นพบของเอ็ดมอนด์ อีกด้วย ได้แก่ การศึกษาของฮอลลิงเจอร์ และเฮ็ค (Hallinger & Heck, 1996) ได้พบว่าบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในฐานะผู้นำมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนโดยผ่านตัวแปรขั้นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเอลิก-ไมเอิลคาเร็คและฮอย (Alig-Mielcarek & Hoy, 2005) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพล ทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาการอ่านโดยผ่านบรรยากาศ โรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ

นอกจากนี้การศึกษาของลี, สมิท และ โครแมงเงอร์ (Lee, Smith & Cromanger, 1995) ได้พบว่า โรงเรียนที่มีบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการอยู่ในระดับสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสูงกว่าโรงเรียนที่มีบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการอยู่ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และฮอย และซาโบ (Hoy & Sabo, 1998) ได้พบว่า บรรยากาศ โรงเรียนที่มุ่งเน้นด้านวิชาการมีค่าสหสัมพันธ์สูงที่สุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้จาก การศึกษาของเอลิก-ไมเอิลคาเร็ค และฮอย (Alig-Mielcarek & Hoy, 2005) ได้พบว่า บรรยากาศ โรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และวิชาการอ่าน ของนักเรียน จากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนและผลลัพธ์ทางการศึกษาของสวีทแลนด์ และฮอย (Sweetland & Hoy, 2000, pp. 721-722, 724) ได้พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน โรงเรียนที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูจะทำให้ มีคุณภาพการสอนและการเรียนรู้สูงด้วย และการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูเป็นตัวแปรพยากรณ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายคน ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน ได้แก่ แบนดูรา (Bandura, 1993 cited in McGuigan, 2005, p. 43) ซึ่งเป็นนักวิจัยคนแรก ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ได้พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมในการสอนนักเรียนมีความสัมพันธ์กับ

ผลรวมของการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน และการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมและผลการเรียนเดิมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับก๊อดดาร์ด, ฮอย และวูลฟอล์ก-ฮอย (Goddard, Hoy & Woolfolk-Hoy, 2000 a, pp. 497-507) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ทั้งในวิชาการอ่านและคณิตศาสตร์ และจากการศึกษาของฮอย, สวีทแลนด์และสมิธ (Hoy, Sweetland & Smith, 2002, pp. 77-93) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และมีค่าน้ำหนักคะแนนมากกว่าสถานภาพด้านเศรษฐกิจสังคมของนักเรียน นอกจากนี้ก๊อดดาร์ด โลเกอร์โฟ และฮอย (Goddard, Logerfo & Hoy, 2004, pp. 403-425) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมเป็นตัวพยากรณ์ในเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญในทุกวิชา

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของคนและประเทศ ปัญหาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาทั่วประเทศที่อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ และการศึกษาของนักวิชาการทางด้านการบริหารการศึกษาหลายคนที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้เทคนิคโมเดลลิสวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรที่สังเกตได้ โดยใช้ผลการวิจัยของฮอลลิงเจอร์ และเฮ็ค (Hallinger & Heck, 1996) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในฐานะผู้นำมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยผ่านตัวแปรชั้นกลาง และแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ของเอลิก-ไมเอิลคาเร็ค และฮอย (Alig-Mielcarek & Hoy, 2005) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาการอ่าน โดยผ่านบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาการอ่าน และนอกจากนี้ยังพบว่า บรรยากาศโรงเรียนที่เน้น

ด้านวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และวิชาการอ่านของนักเรียน ผลการวิจัยของลี, สมิท และ โครแมงเกอร์ (Lee, Smith & Cromanger, 1995) ที่พบว่า โรงเรียนที่มีบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการอยู่ในระดับสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าโรงเรียนที่มีบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการอยู่ในระดับต่ำทั้งวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยของสวีทแลนด์ และฮอย (Sweetland & Hoy, 2000) เกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน โรงเรียนที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูจะทำให้มีคุณภาพการสอนและการเรียนรู้สูงด้วย และการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูเป็นตัวแปรพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และจากการศึกษาของแบนดูรา (Bandura, 1993) ก็อดดาร์ด, ฮอย และวูลฟอล์ค-ฮอย (Goddard, Hoy & Woolfolk-Hoy, 2000 a, pp. 497-507) ฮอย, สวีทแลนด์ และสมิท (Hoy, Sweetland, & Smith, 2002) และก็อดดาร์ด โลเกอร์โฟ และฮอย (Goddard, Logerfo & Hoy, 2004, pp. 403-425) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นกรอบในการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาจะทำให้ทราบปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ที่จะเข้าใจถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย มีดังนี้

1. เป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปประกอบเป็นแนวทางพัฒนาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เป็นข้อมูลให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำผลการวิจัยไปประกอบการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความจำเป็นและเป็นไปอย่างประหยัด โดยจัดการเฉพาะองค์ประกอบที่ควรพัฒนาเท่านั้น ซึ่งน่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้ เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

คำถามในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยมีคำถามในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ละปัจจัยเป็นอย่างไร

กรอบความคิดในการวิจัย

กรอบความคิดในการวิจัยในครั้งนี้ พัฒนาขึ้นจากการคัดเลือกตัวแปรและกำหนดความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดลจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกับบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้พัฒนาจากผลการวิจัยของฮอลลิงเจอร์และเฮ็ค (Hallinger & Heck, 1996) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในฐานะผู้นำมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยผ่านตัวแปรชั้นกลาง และงานวิจัยของเอลิก-ไมเอิลคาเร็ค (Alig-Mielcarek, 2003, p. 18) ที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยผ่านบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ และบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้พัฒนาจากการศึกษาของไอเชอร์วูด (Isherwood, 1973 อ้างถึงใน อารีย์ สัมเหลวี, 2545, หน้า 21) ที่พบว่า ครูใหญ่ที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เชื่อมั่นในความสามารถของครู จะช่วยให้ครูมีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ นอกจากนี้วิลสัน (Wilson, 2000, p. 8 cited in McGuigan, 2005, p. 55) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู พบว่า ถ้าผู้บริหารมีพฤติกรรมการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูมากขึ้นก็ยิ่งจะทำให้ครูมีความรู้สึกว่าเขาสามารถทำงานได้ดีมากขึ้น และจากการศึกษาของสวีทแลนด์และฮอย (Sweetland & Hoy, 2000, pp. 721-722, 724) เกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนและผลลัพธ์ทางการศึกษา ได้พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน โรงเรียนที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูจะทำให้มีคุณภาพการสอนและการเรียนรู้สูงขึ้น และการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูเป็นตัวแปรพยากรณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

3. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้พัฒนาจากการศึกษาของรอสและเกรย์ (Ross & Gray, 2004 cited in McGuigan, 2005, pp. 49-52) นักวิจัยชาวแคนาดาได้พัฒนาโมเดลสมการ โครงสร้างเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม พบว่า ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม นอกจากนี้แบนดูรา (Bandura, 1993) ซึ่งเป็นนักวิจัยคนแรกที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมในการสอนนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลรวมของการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน และการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และผลการเรียนเดิมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของก๊อดดาร์ด, ฮอย และวูล์ฟอล์ก-ฮอย (Goddard, Hoy & Woolfolk-Hoy, 2000 b, pp. 497-507) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ทั้งในวิชาการอ่านและคณิตศาสตร์ และจากการศึกษาของ

ฮอย, สวีทแลนด์ และสมิทซ์ (Hoy, Sweetland, & Smith, 2002) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และมีค่านำหนักคะแนนมากกว่าสถานภาพด้านเศรษฐกิจสังคมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับก็อดดาร์ด, โลเกอร์โฟ และฮอย (Goddard, Logerfo & Hoy, 2004, pp. 403-425) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของคณะครูเป็นตัวพยากรณ์ในเชิงบวกที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญของนักเรียนในทุกวิชา

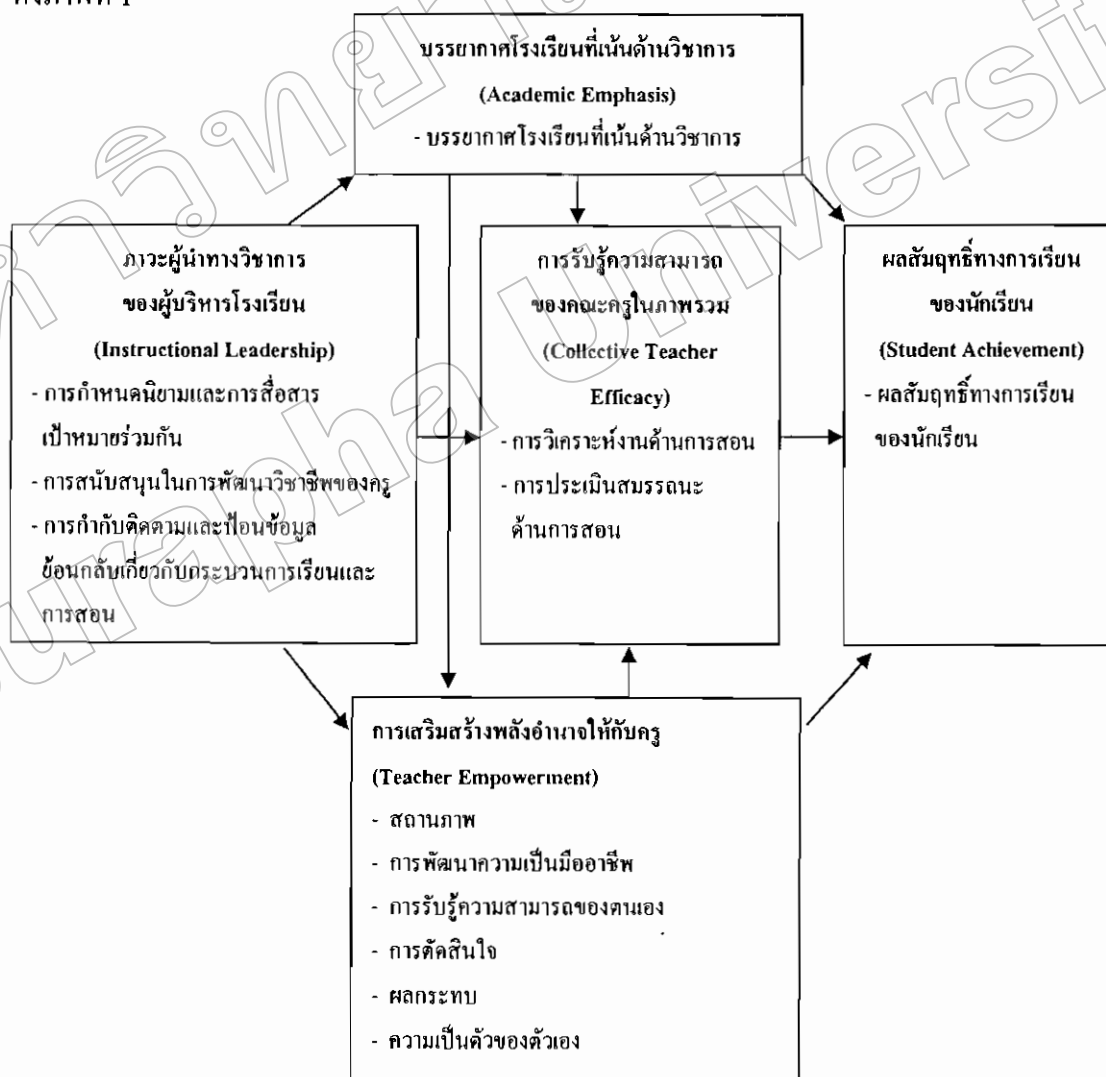
4. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการกับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู ได้พัฒนาจากการศึกษาของสวีทแลนด์และฮอย (Sweetland & Hoy, 2000, p. 718) เกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนและผลลัพธ์ทางการศึกษา พบว่า บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการกับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ โรงเรียนที่ครูตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์สูงและมีความเป็นไปได้ ทำให้นักเรียนมีการตอบสนองในเชิงบวกด้วยความท้าทายต่อเป้าหมาย มีความสัมพันธ์กับผู้บริหารโรงเรียนที่ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูในการตัดสินใจเกี่ยวกับการสอนและการเรียน นอกจากนี้ สวีทแลนด์ และฮอย (Sweetland & Hoy, 2000, p. 719) ยังพบอีกว่าบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการเป็นตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์อย่างสูงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู

5. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการกับการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม ได้พัฒนาจากการศึกษาของฮอย, สวีทแลนด์ และสมิทซ์ (Hoy, Sweetland & Smith, 2002, pp. 87-89) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้พบว่าบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยผ่านการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม

6. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูกับการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม ได้พัฒนาจากการศึกษาของก็อดดาร์ด (Goddard, 2002) ที่พบว่า การที่ครูมีอำนาจในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม กล่าวคือ ยิ่งครูได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียนการสอนมากเท่าใดก็ยิ่งจะทำให้ระดับของการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมมากขึ้นเท่านั้น (The more teachers are given the power to influence school decisions concerning the instructional program, the greater their levels of perceived collective efficacy.) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรอส,

โฮคาโบม-เกรย์ และเกรย์ (Ross, Hogaboam-Gray & Gray, 2003) ที่ได้ศึกษากับโรงเรียนประถมศึกษาในแคนาดา จำนวน 140 โรงเรียน พบว่า ความรู้สึกในการเป็นเจ้าของกระบวนการในการจัดการศึกษามีอิทธิพลอย่างสูงต่อการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียนที่ให้การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู โดยสนับสนุนให้ครูได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมวางแผนในด้านความต้องการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม

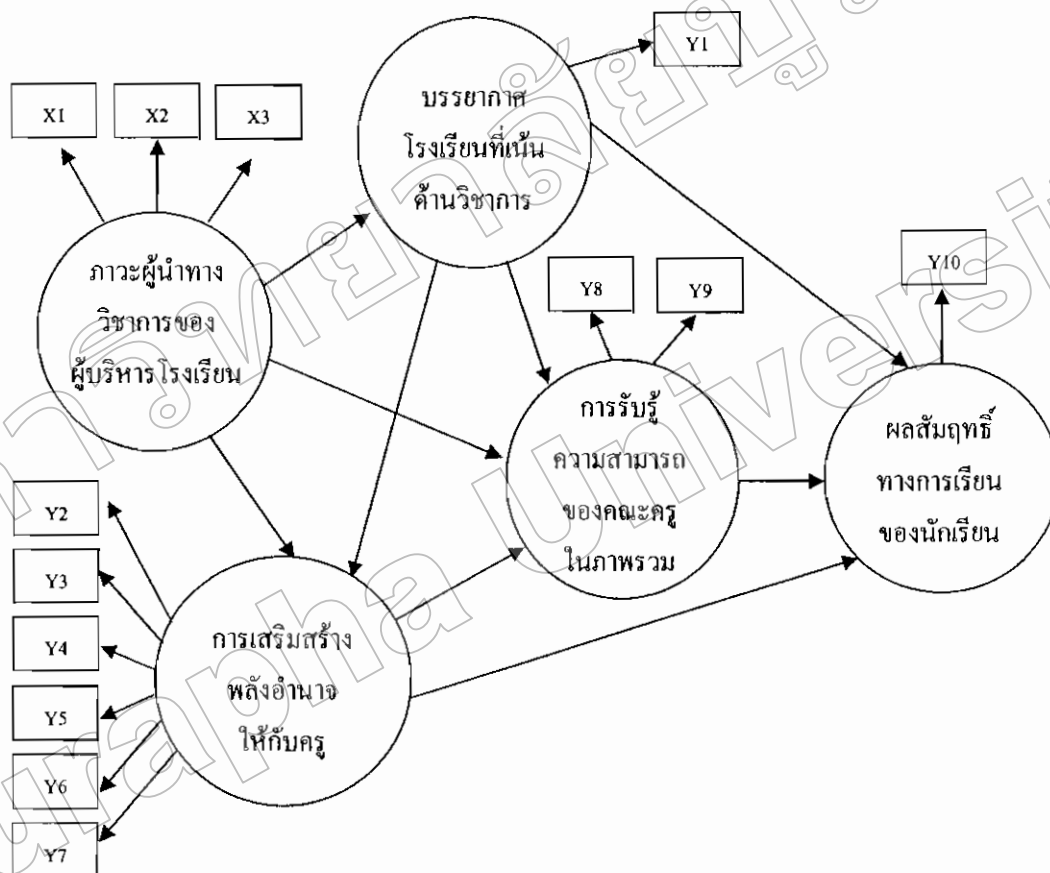
จากแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นเหตุผลสนับสนุนการเชื่อมโยงตัวแปรต่าง ๆ เพื่อกำหนดกรอบความคิด โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

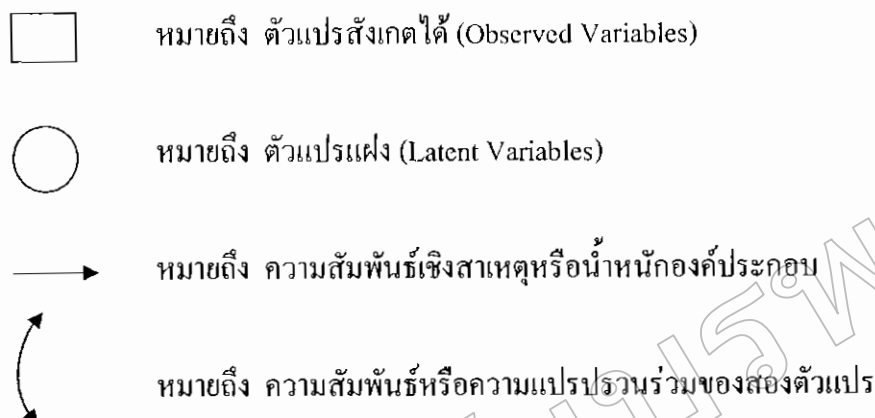
สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบความคิดในการวิจัยเรื่องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังแสดงไว้ในภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้สร้างโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังที่แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สำหรับสัญลักษณ์ที่ใช้ในภาพที่ 2 นั้น ผู้วิจัยขอให้รายละเอียดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏในโมเดลสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ (สุภมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2552, หน้า 5-6)

จากภาพที่ 2 เป็นการแสดงโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยสมมติฐานนี้เกิดขึ้นจากกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมด้านทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้จัดลำดับเชิงสาเหตุ และผลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ สามารถอธิบายเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรจากโมเดลสมมติฐาน และมีสมมติฐาน ดังนี้ คือ

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีอิทธิพลเชิงบวกในทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู และการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม และมีอิทธิพลเชิงบวกในทางตรงต่อบรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู และการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม
2. บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการมีอิทธิพลเชิงบวกในทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครูมีอิทธิพลเชิงบวกในทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
4. การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวมมีอิทธิพลเชิงบวกในทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู และการรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 308, 515 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 453 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวม 1,359 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

3.1 ตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 13 ตัวแปร แบ่งออกได้ดังนี้

3.1.1 ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก จำนวน 3 ตัวแปร

3.1.1.1 การกำหนดนโยบายและการสื่อสารเป้าหมายร่วมกัน

3.1.1.2 การสนับสนุนในการพัฒนาวิชาชีพของครู

3.1.1.3 การกำกับติดตามและป้อนข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียน

และการสอน

3.1.2 ตัวแปรสังเกตได้ภายใน จำนวน 10 ตัวแปร

3.1.2.1 บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ

3.1.2.2 สถานภาพ

3.1.2.3 การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ

3.1.2.4 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

3.1.2.5 การตัดสินใจ

3.1.2.6 ผลกระทบ

3.1.2.7 ความเป็นตัวของตัวเอง

- 3.1.2.8 การวิเคราะห์งานด้านการสอน
- 3.1.2.9 การประเมินสมรรถนะด้านการสอน
- 3.1.2.10 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 3.2 ตัวแปรแฝง ทั้งสิ้น 5 ตัวแปร แบ่งออกได้ดังนี้

3.2.1 ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร

3.2.1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน

3.2.2 ตัวแปรแฝงภายใน 4 ตัวแปร

3.2.2.1 บรรยากาศโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ

3.2.2.2 การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู

3.2.2.3 การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม

3.2.2.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน (Instructional Leadership) หมายถึง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนที่ใช้ในการบริหารหรือจัดการภารกิจของโรงเรียน ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ

1.1 การกำหนดนิยามและการสื่อสารเกี่ยวกับเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกับคณะครู (Defines and Communicates Shared Goals) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนที่ใช้ในการบริหารหรือจัดการภารกิจของโรงเรียน ในกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่ การนำข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาเป็นแนวทางในการประชุมกับคณะครูเพื่อปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน การให้กำลังใจครูในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการของนักเรียน การพัฒนาเป้าหมายทางด้านวิชาการโดยใช้ข้อมูลในการขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือของคณะครูในโรงเรียน การสื่อสารเกี่ยวกับเป้าหมายทางด้านวิชาการของโรงเรียนกับครูในโรงเรียน การทำงานกับคณะครูในการแปลความหมายข้อมูลจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้เป้าหมายของโรงเรียนเป็นหลักเมื่อมีการตัดสินใจทางด้านวิชาการ การพัฒนาเป้าหมายของโรงเรียนซึ่งส่งเสริมให้มีมาตรฐานและความคาดหวังที่สูงสำหรับนักเรียนทุกคน และการกำหนดมาตรฐานทางวิชาการในระดับที่สูงแต่นักเรียนทุกคนสามารถสัมฤทธิ์ผลได้ เป็นต้น

1.2 การสนับสนุนในการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู (Promotes School-Wide Professional Development) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความคงเส้นคงวาเกี่ยวกับการพัฒนา

ความเป็นมืออาชีพคณะครู ในกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่ การให้กำลังใจแก่ครูในการเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาไปสู่ความเป็นมืออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน การจัดให้มีการพัฒนาไปสู่ความเป็นมืออาชีพขึ้นภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศทางด้านการสอน การวางแผน การพัฒนาความเป็นมืออาชีพตามความจำเป็นและความต้องการของครู การสนับสนุน โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครูเป็นรายบุคคล การวางแผนการพัฒนาความเป็นมืออาชีพให้แก่ครูประจำการ การจัดหาสื่อและทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของครู และการกำหนดช่วงเวลาเพื่อให้ครูได้ทำงานร่วมกัน เป็นต้น

1.3 การกำกับติดตามและการจัดให้มีข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการสอนและการเรียนรู้ (Monitors and Provides Feedback on Teaching and Learning Process) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ การเยี่ยมห้องเรียนเพื่อให้แน่ใจว่าการสอนในชั้นเรียนนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน การกำกับติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การทำงานวิชาการร่วมกับนักเรียน การอยู่ในโรงเรียนตลอดทั้งวัน การสังเกตครูในโรงเรียนในด้านการพัฒนาความเป็นมืออาชีพแทนการประเมินผล การประเมินครูเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอน การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานแก่ครูเป็นการส่วนตัว และการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการเรียนรู้แก่นักเรียนเป็นการส่วนตัว เป็นต้น

2. บรรยายภาพโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ (Academic Emphasis) หมายถึง สิ่งที่โรงเรียนได้ดำเนินการเพื่อให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ได้แก่ การตั้งเป้าหมายทางวิชาการสำหรับนักเรียนในระดับที่สูงแต่สามารถประสบความสำเร็จได้ การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ให้มีความเป็นระเบียบและมีความเข้มงวด ครูมีความเชื่อในความสามารถของนักเรียนของตนเองว่าสามารถประสบความสำเร็จได้ และนักเรียนมีความขยันในการเรียนและให้การยอมรับผู้ที่มีการเรียนที่ดี เป็นต้น

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครู (Teacher Empowerment) หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารได้แบ่งปันอำนาจ และให้ความสนใจต่อบทบาทที่สำคัญของครูโดยช่วยให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านความเป็นอยู่ของนักเรียน และด้านงบประมาณ ตลอดจนความเชื่อของครูที่รับรู้ว่าคุณเองได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในโรงเรียน ซึ่งจำแนกออกเป็น 6 ด้าน คือ

3.1 สถานภาพ (Status) หมายถึง การรับรู้ของครูว่าตนเองได้รับความเคารพนับถือ และการยกย่องในความเป็นมืออาชีพจากเพื่อนครู ครูมีความรู้สึกว่าคุณค่าอื่นให้ความนับถือด้านความรู้และความชำนาญของตนเอง

3.2 การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ (Professional Growth) หมายถึง การรับรู้ของครูเกี่ยวกับการที่โรงเรียนที่ทำงานอยู่ได้ให้โอกาสในด้านความก้าวหน้าและการพัฒนาไปสู่ความเป็นมืออาชีพ ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้และทักษะจากการทำงานในโรงเรียน

3.3 การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self - Efficacy) หมายถึง การรับรู้ของครูเกี่ยวกับการที่ตนเองมีทักษะและความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีสมรรถนะในการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิผลสำหรับนักเรียน และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ของนักเรียน

3.4 การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การรับรู้ของครูที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลโดยตรงกับงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ ได้แก่ การตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณของโรงเรียน การพิจารณาความดีความชอบของเพื่อนครู การกำหนดตารางเวลาหลักสูตรและการสอน และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการศึกษา

3.5 ผลกระทบ (Impact) หมายถึง ความรู้สึกของครูเกี่ยวกับการที่ตนเองมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นๆ ในโรงเรียน ได้แก่ ความรู้สึกว่าตนเองกำลังกระทำในสิ่งที่มีคุณค่า สิ่งที่แสดงออกถึงสมรรถนะของตนเอง และการตระหนักถึงความสำเร็จในการกระทำนั้น

3.6 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) หมายถึง ความรู้สึกมีอิสระของครูในการตัดสินใจด้วยตนเองที่สามารถควบคุมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ การเลือกแบบเรียน การเลือกสื่อวัสดุและอุปกรณ์การสอน และการจัดทำแผนการสอน เป็นต้น

4. การรับรู้ความสามารถของคณะครูในภาพรวม (Collective Teacher Efficacy) หมายถึง ความเชื่อกันของคณะครูที่เกี่ยวกับความสามารถในการร่วมกันบริหารจัดการหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ การวิเคราะห์งานด้านการสอน และการประเมินสมรรถนะด้านการสอน

4.1 การวิเคราะห์งานด้านการสอน (Analysis of Teaching Task) หมายถึง การที่ครูในโรงเรียนได้วิเคราะห์ภารกิจที่ตนเองปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะนำไปทำให้โรงเรียนได้ประสบความสำเร็จ โดยพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ ความสามารถและแรงจูงใจของนักเรียน วัสดุการสอนที่หามาได้ ข้อจำกัดของชุมชน คุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพของโรงเรียน และการมองโลกในแง่ดีโดยทั่วไปเกี่ยวกับความสามารถของโรงเรียนเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ในเชิงลบทั้งที่บ้านของนักเรียนและในโรงเรียน และการวิเคราะห์วิธีการที่จำเป็นที่จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และวิธีการที่จะเอาชนะอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่าง ๆ และทรัพยากรที่สามารถหาได้

4.2 การประเมินสมรรถนะด้านการสอน (Assessment of Teaching Competency)

หมายถึง การที่ครูในโรงเรียนประเมินและตัดสินความสามารถทางด้านการสอนของคณะครูในภาพรวม จากมุมมองด้านการวิเคราะห์งานการสอนในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสอน วิธีการสอน การฝึกอบรมด้านการสอน และความเชี่ยวชาญในการสอนของคณะครูทั้งหมด และรวมถึงความเชื่อของคณะครูเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนทุกคนในโรงเรียนว่าสามารถประสบความสำเร็จได้

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับจากการประเมินในระดับชาติ (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปีการศึกษา 2550 ด้วยข้อสอบมาตรฐานของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ที่ผู้วิจัยนำมาหารด้วย 20 เพื่อให้มีค่าน้ำหนักของคะแนนเท่ากับแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย คือ คะแนนเต็ม เท่ากับ 5

6. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดทำการสอนในช่วงชั้นที่ 1, 2 หรือ 3